

ค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยนอกโรคหลอดเลือดสมอง โรงพยาบาลศรีนครินทร์

กาญจนศรี สิงห์ภู¹, สมศักดิ์ เทียมเก่า², สุกานดา อริยานุชิตกุล¹, ศศิธร แสงพงสานนท์³, สุพจน์ คำสะอาด¹, อรทัย เล็กบุญญาสิน⁴, ยมุนา สุ่มมาตย์⁵

¹งานเวชกรรมสังคม, ²ภาควิชาอายุรศาสตร์, ³งานสังคมสงเคราะห์, ⁴งานเวชระเบียนและสถิติ,

⁵งานบริการพยาบาล โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 40002

The Expenditures of Stroke Outpatients at Srinagarind Hospital

Karnchanasri Singhpoo¹, Somsak Tiamkao², Sukanda Ariyanuchitkul¹, Sasithorn Sangpongsanon³, Supot Kamsa-ard¹, Orathai Lekbunyasini⁴, Yamuna Soommart⁵.

¹Community Medicine Service section, ²Department of Medicine,

³Social Work Section, ⁴Medical Record and Statistic Section,

⁵Nursing Division, Srinagarind Hospital, Faculty of Medicine, Khon Kaen University, 40002 Thailand.

หลักการและเหตุผล: โรคหลอดเลือดสมอง หรือโรคอัมพาต-อัมพฤกษ์ เป็นโรคที่พบบ่อยและเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย เป็นโรคเรื้อรังที่มีการดำเนินโรคนานในทุกระยะจนพิการ ทำให้มีความบกพร่องในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ต้องพึ่งผู้อื่นและสูญเสียค่าใช้จ่ายทั้งการรักษาและการดูแลที่บ้าน จากการ ศึกษาของสถาบันประสาทวิทยา พ.ศ. 2538 มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาตรวจรักษาเฉลี่ย 1,400 บาทต่อคน แต่ยังไม่มียางานการศึกษาของโรงพยาบาลศรีนครินทร์

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาค่าใช้จ่ายเฉลี่ยทั้งทางตรงและทางอ้อมของผู้ป่วยนอกโรคหลอดเลือดสมอง โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2551

รูปแบบการวิจัย: วิจัยเชิงพรรณนา

สถานที่ทำการศึกษา: แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: ผู้ป่วยนอกโรคหลอดเลือดสมองที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ตั้งแต่ 1 มกราคม - 31 มีนาคม พ.ศ. 2551 จำนวน 237 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย

ผลการวิจัย: กลุ่มตัวอย่าง ผู้ป่วยนอกโรคหลอดเลือดสมองที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปี ถึง 91 ปี อายุเฉลี่ย 64±12.8 ปีการวินิจฉัยโรค ส่วนใหญ่เป็น Cerebral infarction ระดับ Modified Rankin Score 1 ร้อยละ 31.6 โรคร่วม ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูงและโรคเบาหวาน ตามลำดับ ค่าใช้จ่ายทาง

Rationale: Stroke or the disease of cerebral blood vessel, or paralysis is a prevalent disease and a major public health problem of Thailand. Stroke is a chronic disease with prolonged development at all stages that leads to the paralytic state, the state that prevents the patient from doing their daily routine and thus have to rely on the others. This means an additional expense both from treatment at hospital and home care. The study of Neurological Institute in 1995 reported that the average expense of outpatients which involved transportation cost to receive their treatment at the hospital was 1,400 baht per person per day. Such expense has not been studied at Srinagarind Hospital before.

Objective: To study the average direct and indirect expenses of the stroke outpatients at Srinagarind Hospital during the first trimester of 2008.

Study design: Descriptive research

Setting: The Outpatient Department, Srinagarind Hospital, Faculty of Medicine, Khon Kaen University

Methods: 237 new and former stroke outpatients aged over 20 years old who received treatment from January 1 to March 31, 2008. The research tool was questionnaire.

Results: The stroke outpatients in the sample group are from 20 to 91 years old, or an average age of 64±12.8 years. The most diagnosis result reveals cerebral infarction (31.6 percent), with a Modified Rankin Score

ตรงเป็นค่าอาหารเฉลี่ย 172.89 บาท ค่าเดินทางไปกลับ เฉลี่ย 517.68 บาท และค่าที่พัก เฉลี่ย 625.50 บาท ค่าใช้จ่ายทางอ้อม คือ ผู้ป่วยหยุดงานสูงสุด 2 วัน รายได้ขาดไปเฉลี่ย 500 บาทต่อวัน และต้องมีญาติมาด้วยตั้งแต่ 1-3 คน เฉลี่ย 1.16 คน ขาดรายได้เฉลี่ย 489.15 บาทต่อวัน สรุปค่าใช้จ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อมเฉลี่ย 1,959.85 บาทต่อวันต่อผู้ป่วย 1 คน

สรุป: ค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยนอกโรคหลอดเลือดสมอง โรงพยาบาลศรีนครินทร์ สูงถึง 1,959.85 บาทต่อคนต่อวัน ส่วนใหญ่เป็นค่าที่พัก ค่าเดินทาง และค่าสูญเสียโอกาสจากการประกอบอาชีพ จึงควรจัดให้มีบริการในชุมชน เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยที่จะมารักษาที่โรงพยาบาล

คำสำคัญ: ค่าใช้จ่ายโรคหลอดเลือดสมอง และผู้ป่วยนอก

of 1. Concurrent diseases diagnosed include hypertension, Dyslipidemia, and diabetes, respectively. The result shows the direct and indirect expenses of the outpatients' final visit to the hospital. For the direct expense, the average cost of food is 172.89 baht, the average two-way transportation cost is 517.68 baht, and the average accommodation cost is 625.50 baht. As for the indirect expense, it was found that the outpatients take a two-day leave from work at a maximum, with a loss of an average of 500 baht of income per day. When the outpatients come to the hospital, they are accompanied by 1-3 relatives or an average of 1.16 persons, causing an average reduction of income of 489.15 baht per day. The average total direct and indirect expense becomes 1,959.85 baht per day per one outpatient.

Conclusion: The expense of each stroke outpatient at Srinagarind Hospital is as high as 1,959.85 baht per day. Most of these expenses, are accommodation, transportation, and a loss of income from work. It is recommended that community servicing be established in order to lessen the expense of stroke outpatients by not having to travel to the hospital.

Keywords: expense of stroke and outpatient

บทนำ

โรคหลอดเลือดสมอง¹⁻³ หรือโรคอัมพฤกษ์-อัมพาต (Stroke) เป็นโรคที่ผู้ป่วยมีอาการขา ไม่มีแรง สูญเสียการใช้งานของอวัยวะส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของร่างกาย อาจหมดสติหรือเสียชีวิตได้ในทันที พบได้ในทุกเพศทุกวัยแต่มักพบในผู้ที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไป ปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรค คือ โรคหัวใจ โรคเบาหวาน ภาวะความดันโลหิตสูง ภาวะไขมันในเลือดสูง และการสูบบุหรี่ เป็นโรคเรื้อรังใช้เวลานานในทุกระยะของโรค ตั้งแต่การก่อเกิดโรค การดำเนินโรค และการเกิดภาวะแทรกซ้อน จนเป็นสาเหตุของความพิการ ทำให้สูญเสียความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของครอบครัว สูญเสียค่าใช้จ่ายทั้งในด้านการรักษาในโรงพยาบาล และการดูแลระยะยาวจากรายงานการสำรวจข้อมูลการเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพ พ.ศ. 2547^{4,5} พบมีผู้ป่วย 398,453 คน มีอัตราตาย 54 คน/วัน ประเมินการค่าใช้จ่ายในการรับไว้รักษา 100,000-1,000,000 บาท/คนปี และค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ป่วยรายใหม่ ประมาณ 30,000 ล้านบาท/ปี (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข,

2550) ปี พ.ศ. 2538 สถาบันประสาทวิทยา มีการศึกษาค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคหลอดเลือดสมอง พบว่าผู้ป่วยต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาในโรงพยาบาล ประมาณ 34,000 บาท/ราย/ครั้ง และกรณีผู้ป่วยนอก 1,400 บาท/ครั้ง ประมาณค่าใช้จ่ายของโรคนี้ 14,500-21,700 ล้านบาท/ปี ทั้งนี้ยังไม่รวมค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในกรณีเกิดภาวะแทรกซ้อนหรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ หลังออกจากโรงพยาบาล ซึ่งไม่สามารถคำนวณได้ทั้งหมด จากการศึกษาค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของวิวรรณ์ มุ่งเขตกลาง⁶ รายงานว่า ค่าใช้จ่ายทางตรงซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการแพทย์และไม่เกี่ยวกับการแพทย์ ร่วมกับค่าใช้จ่ายทางอ้อมซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้เกิดจากการให้หรือรับบริการโดยตรง แต่เป็นผลเนื่องจากการเจ็บป่วยที่ทำให้ผู้ป่วยและญาติต้องสูญเสียรายได้ที่ต้องมาโรงพยาบาล เฉลี่ยคนละ 3,117 บาทต่อเดือน พบว่าผู้ป่วยเพศหญิงเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าเพศชาย (เฉลี่ยคนละ 3,235 บาท และ 3,055 บาทต่อเดือน) ค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยลดลงเมื่อผู้ป่วยอายุมากขึ้น และ

ระยะเวลาป่วยนานขึ้น ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเมื่อผู้ป่วยมีอาการรุนแรงขึ้น หรือมีจำนวนโรคที่ป่วยร่วมเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายของโรคหลอดเลือดสมองแตกชนิด Subarachnoid hemorrhage เฉลี่ยคนละ 4,669 บาทต่อเดือน และชนิด Intracerebral hemorrhage 3,762 บาทต่อเดือนสูงกว่าโรคหลอดเลือดสมองชนิดหลอดเลือดตีบและอุดตัน (3,034 บาทต่อเดือน) จากการศึกษาความสูญเสียทางเศรษฐกิจการเลื่อนรับผู้ป่วยอยู่รักษาเพื่อการผ่าตัด⁷ รายงานว่าความสูญเสียโดยตรงของผู้ป่วยและญาติที่เกิดจากการเลื่อนรับผู้ป่วยอยู่รักษาเพื่อผ่าตัดเป็นเงิน 485 บาท และเวลาที่สูญเสีย 1.3 วันต่อผู้ป่วย 1 คน โดยผู้ป่วยมีรายได้เฉลี่ย 12,000 บาทต่อปี สำหรับโรงพยาบาลศรีนครินทร์ พบว่ามีผู้ป่วยนอกโรคหลอดเลือดสมอง ที่เข้ารับการรักษาที่แผนกอายุรกรรม และคลินิกนอกเวลา ระหว่าง พ.ศ. 2547-2549 จำนวน 3,514 คน เฉลี่ย 97.61 คนต่อเดือน และ 28.75 คนต่อสัปดาห์ (งานเวชระเบียนและสถิติ, 2550)⁸

ด้วยปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยนอกโรคหลอดเลือดสมอง โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่ายทางตรงหมายถึงค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าอาหาร ค่าเดินทาง ค่าที่พัก และค่าใช้จ่ายทางอ้อมหมายถึงค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไปเนื่องจากการหยุดงานวันที่มาตรวจรักษาของทั้งผู้ป่วยและญาติ ในวันที่มาทำการตรวจรักษาต่อ 1 ครั้ง เนื่องจากในส่วนของโรงพยาบาลศรีนครินทร์ ยังไม่มีรายงานมาก่อน เมื่อได้ข้อมูลจากงานวิจัยนี้แล้ว น่าจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนรณรงค์ป้องกันโรคหลอดเลือดสมองต่อไป

วิธีการ

รูปแบบการวิจัย เป็นวิจัยเชิงพรรณนา^{9,10}

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ป่วยนอกโรคหลอดเลือดสมอง โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ทั้งผู้ป่วยเก่าและใหม่ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 31 มีนาคม พ.ศ. 2551 จำนวน 237 คน และสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยมีการลงนามอย่างมีลายลักษณ์อักษร และไม่มีคำตอบแทนใดๆ จากการศึกษาคั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 เป็นค่าใช้จ่ายทางตรงและทางอ้อมของผู้ป่วย ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาและระเบียบวิธีวิจัยแล้ว ผู้สัมภาษณ์เป็นนักวิจัย 2 คน และผู้ช่วยนักวิจัยที่ผ่านการฝึกอบรมวิธีการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกวันที่มีการตรวจรักษาผู้ป่วย ณ คลินิกโรคระบบประสาทแผนกผู้ป่วยนอก และคลินิกนอกเวลา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 31 มีนาคม พ.ศ. 2551 จำนวน 237 คน วิธีการสัมภาษณ์จะสัมภาษณ์ผู้ป่วยโดยตรงหากผู้ป่วยรายใดไม่สามารถให้ข้อมูลได้จะสัมภาษณ์ญาติผู้ใกล้ชิด ใช้เวลาสัมภาษณ์คนละ 10 นาที แล้วไปตรวจสอบว่าครบถ้วนหรือไม่ ลงบันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์ PC โดยใช้โปรแกรม Stata release 10.0

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ที่ปรึกษาโครงการวิจัย Content expert คือ รศ.นพ. สมศักดิ์ เทียมเก่า และ Research methodology expert คือ รศ.ดร.นพ.สมพงษ์ ศรีแสนปาง

ผลการวิจัย

ผู้ป่วยทั้งหมด 237 คน เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.4 เพศหญิง ร้อยละ 42.6 อายุเฉลี่ย 63.7 ปี มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 70.5 การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 39.8 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 26.1 อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 60.0 เกษตรกรรม ร้อยละ 11.4 รายได้ในครอบครัวเฉลี่ย 23,924 บาท/เดือน วินิจฉัยโรคเป็น Cerebral infarction ร้อยละ 98.0 ระดับความรุนแรงของโรค คือ Modified Rankin Score 1 (No significant disability despite symptoms) ร้อยละ 31.9 มีโรคอื่นร่วมด้วย คือ โรคความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง และเบาหวาน (ตารางที่ 1)

จากตารางที่ 2 จำนวนค่าใช้จ่ายทางตรงของครั้งล่าสุดของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ประกอบด้วยค่าอาหารรวม เฉลี่ย 173 บาทต่อวัน ค่าเดินทางไปกลับเฉลี่ย 518 บาทต่อวัน ค่าที่พักเฉลี่ย 626 บาทต่อวัน

จากตารางที่ 3 ค่าใช้จ่ายทางอ้อมของผู้ป่วยที่มาตรวจรักษาครั้งล่าสุด ผู้ป่วยหยุดงานต่ำสุด 1 วัน สูงสุด 2 วัน รายได้ขาดไปเฉลี่ย 500 บาท/วัน และต้องมีญาติมาด้วยต่ำสุด 1 คน สูงสุด 3 คน กรณีที่มีญาติมาด้วย 1 คน ญาติต้องหยุดงานต่ำสุด 1 วัน สูงสุด 3 วัน ขาดรายได้เฉลี่ย 300 บาท/วัน กรณีมีญาติมาด้วย 2 คน คนที่ 2 ต้องหยุดงานต่ำสุด 1 วัน สูงสุด 3 วัน ขาดรายได้เฉลี่ย 200 บาท/วัน กรณีมีญาติมาด้วย 3 คน คนที่ 3 ต้องหยุดงานต่ำสุด 1 วัน สูงสุด 3 วัน ขาดรายได้เฉลี่ย 400 บาท/วัน

ค่าใช้จ่ายทางตรงและทางอ้อมของครั้งล่าสุดที่มาตรวจรักษาของผู้ป่วยนอกโรคหลอดเลือดสมองเฉลี่ย 1,959.85 บาทต่อวัน

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ป่วยนอกโรคหลอดเลือดสมอง โรงพยาบาลศรีนครินทร์

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	136	57.4
หญิง	101	42.6
2. อายุเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) (ปี) ค่ามัธยฐาน (ต่ำสุด : สูงสุด) (ปี)	63.7 (12.8) 65.01 (20:91)	
3. สถานภาพสมรส		
โสด	13	5.5
คู่ (อยู่ด้วยกัน)	167	70.5
คู่ (แยกกันอยู่)	3	1.3
หม้าย	48	20.2
หย่าร้าง	6	2.5
4. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	12	5.0
ประถมศึกษา	94	39.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	12	5.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย	23	9.7
ประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญา	26	11.0
ปริญญาตรี	62	26.1
ปริญญาโท	8	3.4
5. อาชีพ		
5.1 ไม่ได้ประกอบอาชีพ	99	41.8
5.2 ประกอบอาชีพ	138	58.2
1) รับจ้าง	9	6.5
2) ค้าขาย	12	8.7
3) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	84	60.9
4) เกษตรกรรม	16	11.6
5) ธุรกิจส่วนตัว	6	4.3
6) อื่นๆ (ข้าราชการบำนาญ)	11	8.0
6. รายได้ครอบครัวต่อเดือน (บาท) ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) ค่ามัธยฐาน (ต่ำสุด : สูงสุด)	23,924 (29,171) 16,000 (1,500:300,000)	
7. การวินิจฉัยโรค		
7.1 Cerebral infarction	232	98.0
7.2 Intracerebral hemorrhage	5	2.0
8. ระดับความรุนแรงของโรคหลอดเลือดสมอง (Modified Rankin Score)		
0. No symptoms at all	69	29.1
1. No significant disability despite symptoms	75	31.6
2. Slight disability	43	18.2
3. Moderate disability	27	11.4
4. Moderately severe disability	15	6.3
5. Severe disability	8	3.4
9. โรคอื่นร่วม		
9.1 ไม่มีโรคร่วม	24	10.1
9.2 มีโรคร่วม	213	89.9
1) เบาหวาน	74	31.23
2) ความดันโลหิตสูง	142	59.93
3) ไขมันในเลือดสูง	115	48.53
4) โรคหัวใจ	11	4.64
5) โรคอื่นๆ (เช่น ภาวะเบาหวาน โรคเก๊า โรคไต โรคลมชัก เป็นต้น)	57	24.05

หมายเหตุ แต่ละคนมีโรคอื่นร่วมด้วยหลายโรค

ตารางที่ 2 แสดงค่าใช้จ่ายทางตรงของครั้งล่าสุด จำแนกตามประเภทต่างๆ

องค์ประกอบของค่าใช้จ่าย	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	ค่ามัธยฐาน (ต่ำสุด : สูงสุด)
ค่าอาหาร (บาท)	214	172.89 (217.91)	100 (20 : 2,000)
ค่าเดินทาง (บาท)	225	517.68 (578.06)	400 (10 : 4,500)
ค่าที่พัก (บาท)	2	625.50 (883.17)	625.5 (3 : 1,250)
เฉลี่ยรวม		1,316.07 บาท	

ตารางที่ 3 แสดงค่าใช้จ่ายทางอ้อมครั้งล่าสุด จำแนกตามประเภทต่างๆ

องค์ประกอบของค่าใช้จ่าย	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	ค่ามัธยฐาน (ต่ำสุด : สูงสุด)
1. ผู้ป่วย			
จำนวนวันที่หยุดงาน	161	1.03 (0.17)	1 (1 : 2)
รายได้ที่ขาดไป	48	1,107.70 (2,867.23)	500 (60 : 20,000)
2.ญาติ			
คนที่ 1			
จำนวนวันที่หยุดงาน	145	1.08 (0.34)	1 (1 : 3)
รายได้ที่ขาดไป	89	626.51 (874.99)	300 (100 : 5,000)
คนที่ 2			
จำนวนวันที่หยุดงาน	43	1.11 (0.44)	1 (1 : 3)
รายได้ที่ขาดไป	32	461.93 (868.71)	200 (100 : 5,000)
คนที่ 3			
จำนวนวันที่หยุดงาน	11	1.27 (0.64)	1 (1 : 3)
รายได้ที่ขาดไป	10	379 (183.69)	400 (100 : 600)
เฉลี่ยรวม		643.78 บาท	

วิจารณ์

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะค่าใช้จ่ายทางตรง และทางอ้อมของผู้ป่วยนอกโรคหลอดเลือดสมอง ไม่ได้รวมค่าใช้จ่ายที่เป็นค่ารักษาพยาบาล เช่น ค่ายา เวชภัณฑ์ หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางการแพทย์ เพราะค่าใช้จ่ายเหล่านี้ผู้ป่วยสามารถใช้สิทธิบัตรต่างๆ ได้ เช่น บัตรสุขภาพถ้วนหน้า บัตรประกันสังคม บัตรจ่ายตรงของกระทรวงการคลัง ผลการวิจัยครั้งนี้ จึงรายงานเพียงว่าการมาตรวจรักษาแต่ละครั้งเฉลี่ย 1,959.85 บาท ซึ่งเป็นตัวเลขที่มากสำหรับผู้มีรายได้เฉลี่ย 23,924 บาทต่อเดือนและเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของสถาบันประสาทวิทยา และการศึกษาของวิวรรณ มุ่งเขตกลางถือว่าสูงกว่าแต่เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของ คณิตา ชาติ และคณะ⁷ แล้วถือว่าต่ำกว่า นอกจากนี้ยังพบว่า การมาตรวจรักษาแต่ละครั้งผู้ป่วยมีญาติมาด้วย 1-3 คน นั้นแสดงให้เห็นว่าเป็นวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ต้องดูแลช่วยเหลือกันอย่างใกล้ชิด

ดังนั้นคณะผู้วิจัยเสนอว่าสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลที่ทำการรักษาควรจะช่วยเหลือผู้ป่วยโดยมีการจัดยาให้ รวมทั้งการนัดติดตามผลการรักษาที่มีระยะเวลาสั้นกว่าเดิม เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางแต่ละครั้ง ตลอดจนเงินในอนาคตน่าจะมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในโรคเรื้อรังอื่นๆ ของโรงพยาบาลศรีนครินทร์

สรุป

ผู้ป่วยนอกโรคหลอดเลือดสมองมีอายุตั้งแต่ 20 ปี ถึง 91 ปี อายุเฉลี่ย 64+12.8 ปี การวินิจฉัยโรค ส่วนใหญ่เป็น Cerebral infarction ระดับ Modified Rankin score 1 ร้อยละ 31.6 โรคร่วม ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง ไชมันโนเลือดสูง และโรคเบาหวาน ตามลำดับ ค่าใช้จ่ายทางตรงพบว่าค่าอาหารเฉลี่ย 172.89 บาท ค่าเดินทางไปกลับ เฉลี่ย 517.68 บาท และค่าที่พักเฉลี่ย 625.50 บาท ค่าใช้จ่ายทางอ้อม พบว่าผู้ป่วยหยุดงานสูงสุด 2 วัน รายได้ขาดไปเฉลี่ย 500 บาทต่อวัน และ

ต้องมีญาติมาด้วยตั้งแต่ 1-3 คน เฉลี่ย 1.16 คน ขาดรายได้ เฉลี่ย 489.15 บาทต่อวัน สรุปค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมด 1,959.85 บาทต่อวันต่อผู้ป่วย 1 คน

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงถึงค่าใช้จ่ายในการมาโรงพยาบาล แต่ละครั้งของผู้ป่วย มีประโยชน์ในการนำไปสู่การจัดระบบ บริการผู้ป่วยนอกโรคหลอดเลือดสมอง ด้วยการให้มีการเพิ่ม ศักยภาพในการตรวจรักษาในชุมชนเพิ่มขึ้น เพื่อประหยัด ค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยที่จะมารักษาที่โรงพยาบาล นอกจากนี้ ควรเน้นการป้องกันการเป็นโรคหลอดเลือดสมอง เพื่อลด การสูญเสียทางเศรษฐกิจมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ป่วยทุกท่าน ขอขอบพระคุณ บุคคลที่มีส่วนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี มีประสิทธิภาพ ได้แก่ คณะกรรมการผู้พิจารณาทุนวิจัย คณะกรรมการพิจารณา จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำปรึกษา และผู้อำนวยการโรงพยาบาลศรีนครินทร์ ที่อนุญาตให้เก็บ รวบรวมข้อมูล ตลอดจนบริษัท ซาโนฟี เอเวนต์ิส ประเทศไทย จำกัด และบริษัท แปซิฟิค เฮลธ์แคร์ (ไทยแลนด์) จำกัด ที่ให้ ทุนสนับสนุนการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

1. นิพนธ์ พวงวรินทร์. ระบาดวิทยาโรคหลอดเลือดสมอง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2544; 11-36.

2. สมศักดิ์ เทียมเก่า. เอกสารประกอบการสอนนักศึกษาแพทย์ เรื่องโรคหลอดเลือดสมอง. คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัย ขอนแก่น, 2548;1-10.
3. Wong KS. Risk factors for early death in acute ischemic stroke and intracerebral hemorrhage : A prospective hospital-based study in Asia. Asian Acute Stroke Advisory Panel. Stroke 1999; 30:2326-30.
4. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือความรู้เรื่องอัมพาต สำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ, 2550;4.
5. สถาบันประสาทวิทยา กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือโรคหลอดเลือดสมอง สำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ: 2550; 2.
6. วิวรรณมิ่งเขตกลาง. ค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาการ ระบาด บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542; 125-6.
7. คณิตา ซาดี, พจน์ชวิทย์ อภินิเวศ, สลักจิต ศรีมงคล, อัญชลี ทักษะณะมณี, วัชรพงศ์ พุทธิสวัสดิ์. การศึกษา ความสูญเสียทางเศรษฐกิจการเลื่อนรับผู้ป่วยอยู่รักษาเพื่อ การผ่าตัด. ศรีนครินทร์เวชสาร 2541; 13:150-4.
8. งานเวชระเบียนและสถิติ โรงพยาบาลศรีนครินทร์. สถิติผู้ป่วย โรงพยาบาลศรีนครินทร์. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น, 2550; 13.
9. ไพบูลย์ ไล่สุนทร. ระบาดวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 5. สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547; 99-118.
10. Stantey L, David WH Jr, Janelle K, Stephen KL. Adequacy of Sample Size in Health Studies. : John Wiley & Sons 1990; 9-15.

